

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ/ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ημερομηνία: Μ. Τετάρτη 12 Απριλίου 2023

Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ι

Η αξιοκρατία σύμφωνα με τον Αριστοτέλη

Ο Αριστοτέλης (385 π.Χ.-322 π.Χ.) θεωρείται και είναι μια από τις μεγαλύτερες προσωπικότητες όλων των εποχών. Ένα από τα ερωτήματα που τον απασχόλησαν ήταν το εξής: ποια ήταν εκείνα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που έκαναν την Αθήνα τόσο ξεχωριστή πόλη; Κατά τον φιλόσοφο η απάντηση κρύβεται εκτός των άλλων, και στη λέξη «αξιοκρατία». Αξιοκρατία (άξιος + κρατέω/ώ) είναι η επιλογή, προώθηση και επικράτηση εκείνων που αντικειμενικά θεωρούνται και είναι οι πιο άξιοι και ικανοί όχι μόνο επειδή έχουν εμπειριστατωμένη γνώση και πείρα πάνω στο αντικείμενό τους αλλά ιδίως, επειδή διακατέχονται από κοινωνικές αξίες και αρχές, ώστε να μην χρησιμοποιούν τη θέση τους για να ασκήσουν μικροεξουσία.

Ο μεγάλος αυτός φιλόσοφος επισημαίνει ότι η Αθήνα κατάφερε να αναπτυχθεί τόσο πολύ, όχι τυχαία. Αυτό το πέτυχε, γιατί κοινή πεποίθηση ήταν πως η στέρηση ευκαιριών σε κάποιον να αναπτύξει τις ικανότητές του στο όνομα της ισότητας είναι άδικη και έτσι, έδωσε τη δυνατότητα στα πιο προικισμένα άτομα να αναπτύξουν τις ικανότητές τους και να καλλιεργήσουν τις επιστήμες και τις τέχνες. Ο Πυθαγόρας, για παράδειγμα, (αυτός ο Τιτάνας της παγκόσμιας διανοήσης) σε άλλο τόπο και χρόνο, θα είχε καταλήξει να σπρώχνει ένα άροτρο. Αντίστοιχα, ο Ευκλείδης δεν θα είχε γίνει ποτέ ο μεγάλος μαθηματικός εκτός Αθηνών, χωρίς την ευκαιρία να ασχοληθεί και να αναπτύξει το ιδιαίτερο ταλέντο του.

Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, αυτή η θαυμαστή Πολιτεία τους δίνει τη δυνατότητα να αναπτύξουν τις ικανότητές τους, στην ιατρική, στα μαθηματικά, στη βιολογία και σε κάθε άλλη επιστήμη, τηρώντας συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Στόχος αυτών δεν πρέπει να είναι η προσωπική ευτυχία, αλλά το γενικότερο καλό της κοινωνίας. Οφείλουν, λοιπόν, να έχουν τη βούληση και συνάμα την υποχρέωση να χρησιμοποιήσουν υπεύθυνα τις δεξιότητές τους για την ποιοτική αναβάθμιση του κοινωνικού συνόλου. Σε διαφορετική περίπτωση, η αξία που έχουν θα χαθεί και θα καταστραφεί από την υπερβολική έπαρση, την απομόνωση και την αλαζονεία. Γι' αυτό

και οι άξιοι θεωρούνται αξιόλογοι, εφόσον τους διακρίνει η εντιμότητα, η ευγένεια, η αξιοπρέπεια, ο σεβασμός που πηγάζει από τον αυτοσεβασμό και μια βαθιά αγάπη για την αλήθεια.

Μπορούμε, επομένως, να συμπεράνουμε πως κάθε κοινωνία που εφαρμόζει την αξιοκρατία σε συνδυασμό με την αριστεία, μόνο οφέλη μπορεί να προσδοκά. Καταρχάς, θα βελτιωθούν οι διάφορες υπηρεσίες του κράτους μέσα από την αξιοκρατική επιλογή των στελεχών. Θα αποκατασταθεί, συνεπώς, η εμπιστοσύνη των πολιτών προς τον δημόσιο τομέα και τους λειτουργούς του. Οι νέοι δεν θα έχουν στο μυαλό τους ως μόνη λύση τη φυγή στο εξωτερικό, καθώς θα βλέπουν ότι οι προσπάθειές τους αναγνωρίζονται και ανταμείβονται και ότι μπορούν να συμβάλλουν στην ανόρθωση της πολιτείας. Θα πάψει να αποτελεί κριτήριο επιλογής σε κάποια θέση το λεγόμενο «μέσον» και οι κατάλληλες γνωριμίες αφού θα υπερισχύουν τα προσόντα.

Εξετάζοντας, όμως, το «σήμερα» αναρωτιέται κανείς, αν μπορεί να υπάρξει κοινωνική δικαιοσύνη, όταν άτομα περιορισμένων ικανοτήτων και δυνατοτήτων καταλαμβάνουν δημόσια αξιώματα ή γίνονται διευθυντές επιχειρήσεων αποτελώντας επί της ουσίας κίνδυνο για τη δημόσια ζωή και τους συνανθρώπους τους, ενώ άτομα με μεγαλύτερες δυνατότητες παραμένουν στις χαμηλότερες θέσεις, υπακούοντας διαταγές, χωρίς να έχουν ποτέ την ευκαιρία να εξελίξουν τις ικανότητές τους. Όποια, όμως, άποψη και να έχει κανείς για την αξιοκρατία, το μόνο σίγουρο είναι ότι κάποια στιγμή αυτή η χώρα θα πρέπει να σταματήσει να «τρώει τα παιδιά της». (533 λέξεις)

(το κείμενο είναι διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης)

Δημοσίευση: 19 Ιουν 2020 16:00 Άρθρα, εφημ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Λάρισα
από τον Νίκο Τάχατο, Φιλολόγο, Ιστορικό Ερευνητή.

ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ II

ΜΗΝ ΣΤΕΝΟΧΩΡΙΕΣΑΙ, ΜΩΡΕ...

Μην στενοχωριέσαι, αν σε προσπέρασαν κάποιοι με μέσον και πήραν θέσεις και ρόλους χαριστικά. Το βλέπεις ότι σε αδίκησαν, σε αγνόησαν, σε απέκλεισαν μικρόψυχα. Το πετύχαν αυτό, επειδή είναι δικοί τους – των αφεντάδων, του εργοδότη, του κόμματος. Μην στενοχωριέσαι. Και προπαντός μην βγαίνεις στους δρόμους να το φωνάζεις. Πες το στον εαυτό σου, που ξέρει τι αξίζεις. Και σε λίγους δικούς σου, που επίσης το γνωρίζουν. Πες το και προχώρα. Σε περιμένουν ξέφωτα και πεδιάδες του ήλιου. Θα το δεις.

Α! Παραλίγο να το ξεχάσω. Ξέρεις τι κάνουν πολλοί από αυτούς που αποτυγχάνουν; Γι' αυτούς λέω, που αποδεικνύονται κατώτεροι έναντι άλλων ικανών, ακατάρτιστοι, ανέμπνευστοι, αδιάβαστοι και θιασώτες της ήσσονος¹ προσπάθειας; Μιλάνε για κλίκες και για σκοτεινά κέντρα που «τους έφαγαν». Ψάχνουν για άλλοθι,

¹ μικρότερης

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2023
Β' ΦΑΣΗ**E_3.Nλ3Γ(ε)**

αποφεύγοντας να αναρωτηθούν μήπως φταίνε οι ίδιοι για την αποτυχία τους. Μήπως δεν αξίζουν, βρε αδερφέ.

Εσύ δεν πρέπει να ανήκεις σ' αυτούς. Γι' αυτό σου λέω, μην αρχίζεις τις κραυγές και τις δημόσιες καταγγελίες ότι αδικήθηκες. Το ξέρουν εκείνοι που πρέπει. Και θα το μάθουν με τον καιρό κι όσοι το αγνοούσαν. Ξέρεις γιατί; Διότι η αξιοσύνη, η συγκρότηση, οι δεξιότητες, η εντιμότητα –η αλήθεια, με δυο λόγια– είναι σαν το χρυσάφι. Όσο και να θαφτεί στο χώμα το χρυσάφι δεν χάνει την αξία του. Κάποιοι –να 'σαι βέβαιος– σε είχαν προσέξει. Θα σε αναζητήσουν, θα σε βρουν και θα σε αξιοποιήσουν. Δεν θα σου κάνουν χάρη. Θα σε δικαιώσουν, όχι επειδή είναι δίκαιοι – συμβαίνει κι αυτό καμιά φορά– αλλά γιατί χρειάζονται αυτό που είσαι. Ικανός, εργατικός, ακαταπόνητος, εμπνευσμένος, συνεπής, ευθύς και έντιμος.

Κι αν δεν τα διαθέτεις όλα αυτά, μην σε πιάνει τρόμος. Για όλους υπάρχει δουλειά, ρόλος και χώρος να καταδείξουν τις ικανότητες και τα προσόντα τους. Θα πετύχεις εκεί που αξίζεις και μπορείς. Αρκεί να ξέρεις το όριο σου. Μην είσαι υπερφίαλος και φαντασμένος. Και προπαντός να μην φθονείς εκείνους που υπερέχουν. Ε, δεν γεννηθήκαμε όλοι Μέσι και Ντοστογιέφσκι, Σαίξπηρ και Καμί, Θεοδωράκηδες, Ελύτηδες και Χατζηπαναγήδες². Καθένας αληθεύει στο δικό του φως. Και, καμιά φορά, οι «άλλοι», αυτοί που είναι ικανοί αλλά δεν διαθέτουν φως εκτυφλωτικό αποδεικνύονται πιο χρήσιμοι στη δουλειά τους. Και πολύτιμοι για την κοινωνία.

Κάτι τελευταίο: Μπορεί να μην αντέξεις την αδικία, τη μικροψυχία και τη διάβρωση ενός χώρου. Να μην αντέχει το στομάχι σου ποικίλες αγριότητες και να απογοητευτείς. Δεν πειράζει. Κάπου αλλού θα στραφείς. Θα το βρουν οι κεραίες σου. Και θα πετύχεις. Να το ξέρεις. Όχι, μωρέ, με όρους εφήμερης επιτυχίας, αλλά με εξασφαλίσεις διαρκούς επιβράβευσης, απότοκες ρεαλιστικού προσανατολισμού και εσωτερικής ισορροπίας.

Αυτά. Και ελπίζω να μην θεωρήσεις την αρμαθιά³ κάποιων σκέψεων ως κατάλογο δυναστικών «πρέπει». Παραφράζοντας έναν στίχο του Μιχάλη Κατσαρού, θα έλεγα το εξής: Αγνόησε και εμένα που σας ιστορώ. Και κάνε το δικό σου... (450 λέξεις)

Γ. Τριάντης, συντάκτης στο OW.GR

<https://www.ow.gr/empnefsi/min-stenoxoriesai-more/>

² Παλαίμαχος ποδοσφαιριστής, από τους σπουδαιότερους Έλληνες ποδοσφαιριστές όλων των εποχών.

³ αριθμός, σύνολο

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΕΝΕΠΑΓΗΣΑΝ⁴ ΕΘΝΗ ΕΝ ΔΙΑΦΘΟΡΑ

Θολός ο ουρανός
κι άναστρος.
Λίγ' άστρα ωχρά⁵
που υπήρχαν,
έπεσαν με πάταγο κι αυτά.

Τα ρόδα μαράθηκαν.
Ασθενεί το κόκκινο...
Κανείς δεν ερυθριά⁶ σ' αυτόν τον τόπο.
Όλοι μας χλωμοί,
σ' έναν απόρευτο Κόσμο.

Αιωρούμενα νέφη πολιτικών,
τηβεννοφόρων,
αξιωματούχων,
ρασοφόρων,
κονδυλοφόρων,
συσκοτίζουν τον ήλιο...

Θα τον χάσουμε κι αυτόν,
αν ο σφοδρός της ψυχής μας,
λιποτάκτης άνεμος,
δεν επιστρέψει, έγκαιρα,
να διαλύσει το σκοτάδι
και να λαμπρύνει το τοπίο.

Γιάννης Τσώλης, Συγγραφέας – Ποιητής

<https://www.mcnews.gr/logotexnia/poihsh/enepagisan-ethni-en-diafthora-poiima-tou-gianni-tswli.html>

⁴ Κολλήσαν

⁵ χλωμός

⁶ κοκκινίζει / ντρέπεται (μτφ.)

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2023
Β' ΦΑΣΗ

E_3.Nλ3Γ(ε)

ΘΕΜΑ Α

A1. Να παρουσιάσετε σε 60-70 λέξεις το περιεχόμενο των δυο τελευταίων παραγράφων του Κειμένου Ι.

Μονάδες 20**ΘΕΜΑ Β**

B1. Όποια, όμως, άποψη και να έχει κανείς για την αξιοκρατία, το μόνο σίγουρο είναι ότι κάποια στιγμή αυτή η χώρα θα πρέπει να σταματήσει να "τρώει τα παιδιά της". (τελευταία. παρ., ΚΕΙΜΕΝΟ Ι)

Ποιες είναι οι επιπτώσεις που προκύπτουν από μια χώρα που «τρώει τα παιδιά της»; Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σε μια παράγραφο 80-90 λέξεων.

Μονάδες 10

B2.α) «Μην στενοχωριέσαι. Και προπαντός μην βγαίνεις στους δρόμους να το φωνάξεις. Πες το στον εαυτό σου, που ξέρει τι αξίζεις. Και σε λίγους δικούς σου, που επίσης το γνωρίζουν. Πες το και προχώρα». (1^η παρ., ΚΕΙΜΕΝΟ ΙΙ)

Να μεταφέρετε το παραπάνω απόσπασμα σε πλάγιο λόγο με εξάρτηση από τη φράση «**Ο συντάκτης παρακινεί τους αναγνώστες**» (μονάδες 4) μεταβάλλοντας το λόγο σε πιο απρόσωπο και σύνθετο. (μονάδες 3)

Μονάδες 7

B2.β) Να χαρακτηρίσετε το ύφος των δύο μη λογοτεχνικών κειμένων που σας δίνονται επιλέγοντας δύο χαρακτηρισμούς για το καθένα από αυτούς που ακολουθούν (δύο περισσεύουν):

α) λιτό, β) επίσημο, γ) απρόσωπο/ουδέτερο, δ) εξομολογητικό, ε) συμβουλευτικό, στ) χιουμοριστικό.

(Μονάδες 4)

Να δικαιολογήσετε τις επιλογές σας με μια εκφραστική επιλογή από το κείμενο για τον κάθε χαρακτηρισμό.

(Μονάδες 4)

Μονάδες 8

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2023
Β' ΦΑΣΗ

E_3.Nλ3Γ(ε)

- B3. α)** Με ποια μέσα και εκφραστικές επιλογές επιβεβαιώνει ο συντάκτης του κειμένου I στη δεύτερη παράγραφο την άποψη του Αριστοτέλη πως «Η Αθήνα κατάφερε να αναπτυχθεί τόσο πολύ, όχι τυχαία»; (6 μονάδες)
- β)** Με ποιον τρόπο η δεύτερη παράγραφος του κειμένου I συνδέεται νοηματικά με το περιεχόμενο της τρίτης παραγράφου; (4 μονάδες)

Μονάδες 10**ΘΕΜΑ Γ**

- Γ.** Πως συνδέεται ο τίτλος με το περιεχόμενό του ποιήματος; Συμφωνείτε με τη στάση που προτείνει να κρατήσουμε το ποιητικό υποκείμενο; Να διατυπώσετε τις απόψεις σας αξιοποιώντας τουλάχιστον τρεις («3») κειμενικούς δείκτες σε κείμενο 150 -200 λέξεων.

Μονάδες 15**ΘΕΜΑ Δ**

- Δ.** «Διότι η αξιοσύνη, η συγκρότηση, οι δεξιότητες, η εντιμότητα –η αλήθεια, με δυο λόγια–είναι σαν το χρυσάφι. Όσο και να θαφτεί στο χώμα το χρυσάφι δεν χάνει την αξία του. Κάποιοι –να 'σαι βέβαιος– σε είχαν προσέξει. Θα σε αναζητήσουν, θα σε βρουν και θα σε αξιοποιήσουν. Δεν θα σου κάνουν χάρη. Θα σε δικαιώσουν, όχι επειδή είναι δίκαιοι –συμβαίνει κι αυτό καμιά φορά– αλλά γιατί χρειάζονται αυτό που είσαι. Ικανός, εργατικός, ακαταπόνητος, εμπνευσμένος, συνεπής, ευθύς και έντιμος». (3^η παρ., ΚΕΙΜΕΝΟ II)

Όπως ισχυρίζεται ο συντάκτης του κειμένου II, ακόμη και αν βρισκόμαστε σε μια κοινωνία διαφθοράς και αναξιοκρατίας, ο ικανός θα μπορέσει αργά ή γρήγορα να αναγνωριστεί.

Ποιες θεωρείς πως πρέπει να είναι οι αρετές του άξιου ανθρώπου και γιατί στη σημερινή εποχή η αξιοκρατία θεωρείται αναγκαία;

Έχοντας μελετήσει τα κείμενα αναφοράς και με αφορμή τα περιστατικά αναξιοκρατίας που καθημερινά έρχονται στο φως, να καταθέσεις τις απόψεις σου σε άρθρο γνώμης 350-400 λέξεων που θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σου.

Μονάδες 30**Ευχόμαστε επιτυχία!**